

**הכנסת
היועצת המשפטית לכנסת**

(סימוכין: 133961-2022)
ירושלים, כ"א בכסלו התשפ"ג
15 בדצמבר 2022

לכבוד
חבר הכנסת בועז טופרובסקי

נכבדי שלום רב,

הנדון: ניגוד עניינים של חברי הכנסת ביחס להצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – כשירותם של שרים) (פ/25/91)

סימוכין: מכתבך מיום 12.12.2022

בפנייתך ציינת כי להצעת החוק שבנדון ישנה השפעה ישירה על מספר חברי כנסת אשר מצויים בשלבים שונים של הליכים פליליים, ומשכך מתקיים ניגוד עניינים חמור לענין הצבעתם על הצעת החוק. אני מתכבדת להשיבך, כדלקמן:

1. על חברי הכנסת חלה החובה שלא להימצא במצב של ניגוד עניינים, ואף להימנע ממראית עין של ניגוד עניינים, וזאת בשל החשש שנבחר הציבור עלול להעדיף את עניינו האישי על פני האינטרס הציבורי. ניגוד עניינים של חברי הכנסת עלול לפגוע באמון הציבור בתקינות הליכי החקיקה, בנבחריו ובכנסת בכלל. החשש לניגוד עניינים מתעורר כאשר במילוי תפקידו של חבר הכנסת מעורב אינטרס אישי (ישיר או עקיף) שלו, של קרובו או של גוף שיש לו זיקה אליו. לרוב האינטרס הוא חומרי.
2. אולם, כללי ניגוד העניינים החלים על חברי הכנסת אינם זהים לאלה החלים על עובדי ציבור בכירים, בשל האופי המיוחד של כהונתם.
3. בהתאם לכללי האתיקה, חבר הכנסת המצוי במצב של ניגוד עניינים לא יזום דבר שיש לו בו ענין אישי, ובכלל זה הגשת הצעת חוק פרטית או שימוש בכל כלי פרלמנטרי אחר.
4. כללי האתיקה אף עוסקים בסוגיית ההצבעה כאשר חבר הכנסת מצוי בניגוד עניינים.
5. באשר להצבעה במליאה, כל חבר הכנסת רשאי להצביע, ולאורך השנים השתתפו חברי הכנסת בהצבעות במליאה גם במקרים בהם היה להם עניין אישי מובהק בנושא העומד על הפרק. הסיבה לכך היא שלא ניתן להחליף את חבר הכנסת במליאה, ושלילת זכות ההצבעה עלולה לעוות את רצון הציבור. עם זאת, על חבר הכנסת המצוי בניגוד עניינים למסור גילוי נאות במעמד הדיון ליו"ר הכנסת, ולאורך השנים חברי הכנסת לא אחת מצאו לנכון למסור גילוי נאות כאמור אף במצב בהם היתה רק מראית עין לניגוד עניינים. באשר לדיון בוועדה, כאשר חבר הכנסת מצוי במצב של ניגוד עניינים והוא מבקש להשתתף בדיון עליו למסור גילוי נאות במעמד הדיון. אך גילוי נאות לא תמיד מהווה תרופה מלאה לניגוד העניינים, וייתכן שיחולו מגבלות גם ביחס להצבעתו של חבר הכנסת והכל בהתאם לנסיבות הספציפיות החלות באותו ענין.

6. **מן הכלל אל הפרט:** ככל שישנו חבר הכנסת שמתקיים בו חשש לניגוד עניינים באופן בו הצעת החוק שבנדון משפיעה על כשירותו לכהן כשר בעיתוי הנוכחי, עליו לפעול בהתאם לכללי האתיקה וחוות הדעת שניתנו לאורך השנים. כלומר: על חבר הכנסת שיש לו ניגוד עניינים ומשתתף בדיוני הוועדה על הצעת החוק לעשות גילוי נאות על עניינו וככל שניגוד העניינים אסור, עליו להימנע מלהצביע על הצעת החוק בוועדה. ולענין הצבעה במליאה, עליו למסור "גילוי נאות" ביחס לעניינו האישי, טרם ההצבעה, אך לא תיאסר השתתפותו בהצבעה.

7. הבדיקה צריכה להיעשות כמובן באופן פרטני ומתוך תשומת לב לפרטי ההצעה לעומת נסיבות המקרה. בנסיבות שבפנינו, חבר הכנסת שהורשע ונידון לעונש מאסר אך בית המשפט קבע שאין בעניינו קלון, נראה כי אינו מצוי בניגוד עניינים. חבר הכנסת המצוי בשלבים שונים של הליכים פליליים אך ההסדר הקיים או ההסדר הקבוע בהצעת החוק לא חלים ביחס אליו, הרי שלא מתקיים בו ניגוד עניינים בעיתוי הכנת הצעת החוק או ההצבעה עליה.

בכבוד רב,

שגית אפיק